

**ПРІОРИТЕТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ФАХОВИХ
ДИСЦИПЛІН ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ НА ПРИКЛАДІ
АКВАФІТНЕСУ**

Постановка проблеми. Входження нашої держави в європейський соціокультурний простір зумовлює потребу в ефективній технології, яка б забезпечувала безперервну взаємодію співучасників навчання, мотивоване залучення студентів до навчання, постійне навчання впродовж усього життя.

Сучасна професійна підготовка педагогічних кадрів у світлі вимог упровадження новітніх технологій навчання (зокрема, кредитно-модульної) поставила складні креативні завдання з організації, трансформації та динамічного впровадження їх у практику вищої школи.

Упровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу переорієнтовує діяльність як викладача, так і студента. У документах та інструктивних матеріалах акцентується положення про те, що викладачам доведеться точніше формулювати вимоги до знань з навчальної дисципліни, методично й технічно забезпечувати самостійність студентів, постійно контролювати їхню роботу, освоювати способи концентрованого викладу матеріалу, регулярно проводити індивідуальні консультації. Нормою стає систематичне оновлення змісту навчання, методик і матеріалів. Одним словом, домінанта викладацького навантаження зміщується у методичну сторону (від інформаційної складової до організаційної) [4; 5; 7].

Оволодіння професією тренера-викладача з аквафітнесу безпосередньо пов'язане з якістю освіти, що залежить, у свою чергу, від умов, в яких здійснюється навчальний процес.

Отже, метою професійної підготовки студентів стає ключова вимога – уміння, тобто відбір змісту за критерієм ефективного формування професійних умінь, які необхідні для майбутньої діяльності. Студенти відчують зміни у переорієнтації з суто лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму процесів навчання; у переході від формально-репродуктивної до самостійної пошуково-пізнавальної діяльності, від «втворювання» інформації до організації широкої самоосвіти. Практичні заняття з аквафітнесу збагатяться активними методами навчання, тренувальними технологіями тощо. Зростають обсяги самостійної та індивідуальної роботи студентів.

Розроблена та запропонована нами програма вивчення спецкурсу «Аквафітнес» передбачає формування необхідних умінь шляхом упровадження максимально більшої кількості практичних занять і, як наслідок, розвинення у студентів інтересу до предмету вивчення та підвищення рівня сформованості мотиваційного компоненту професійної компетентності майбутніх фахівців.

Аналіз попередніх досліджень. Проблеми вдосконалення професійної підготовки фахівців з фізичної культури і спорту завжди були у центрі уваги багатьох дослідників. Вирішенню цієї проблеми присвячені деякі докторські і кандидатські (А. Зверев, 1990; Е. Кузьмичова, 1990; І. Дятловський, 1991; М. Куликов, 1993; В. Дяченко, 1993; Т. Маркіна, 1994; Л. Сербіна, 1995; О. Медведєва, 1995; Є. Нікуліна, 1996; Н. Назаркіна, 1996; Л. Пашкова, 1997; Л. Піглова, 1998; О. Голубов, 2000; Л. Дюкіна, 2000; Д. Садетдінов, 2000 та ін.) дисертації.

У цих роботах розкриваються сутність і зміст професійної готовності до діяльності вчителя фізичної культури та тренера-викладача, пропонуються науково обґрунтовані підходи до вдосконалення змісту й процесу професійної підготовки у ВНЗ фізичної

культури. Однак, у зв'язку з «молодістю» аквафітнесу, як виду фізично-оздоровчої діяльності, питання формування професійної компетентності майбутніх фахівців обраного нами напрямку залишаються мало дослідженими.

У літературі практично відсутня інформація щодо формування професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів з аквафітнесу, та науково обґрунтовані рекомендації щодо методик проведення занять у воді із залученням інноваційних технологій [3].

Тому доцільність застосування новітніх технологій у методах формування професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів з аквафітнесу потребує глибокого вивчення та науково-методичного обґрунтування.

Мета статті: обґрунтувати доцільність пріоритету практичних занять під час вивчення фахових дисциплін у студентів ВНЗ для підвищення ефективності формування їх професійної компетентності на прикладі аквафітнесу.

Для вирішення поставленої мети нами використовувалися такі методи досліджень, як: аналіз науково-методичної та спеціальної літератури, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить педагогічна практика, раціональна система фізичного виховання не може ігнорувати інтереси населення до тих або інших засобів рухової активності, не бачити того, що молодь хоче займатися оздоровчими видами фітнесу та не проявляє інтересу до більшості засобів рухової активності, що становлять зміст вузівських програм з фізичного виховання. Тільки за допомогою впровадження нових нетрадиційних видів у навчальний процес можна домогтися корінного підвищення ефективності фізичного виховання й поліпшення якості освіти і життя в цілому [1; 2; 6].

На нашу думку, однією з причин недостатнього високого рівня професійної компетентності випускників ВНЗ є переважна спрямованість навчання на озброєння студентів знаннями, при цьому знання подаються викладачем у готовому вигляді, що не вимагає від перших пошуково-пізнавальної діяльності. У результаті вони можуть лише відтворити засвоєні знання, але відчують труднощі при їх використанні як орієнтовної основи практичної діяльності.

Перспективним напрямком підвищення ефективності формування професійної компетентності, на нашу думку, є навчання у предметному і соціальному контексті майбутньої педагогічної діяльності.

З огляду на це, нами було розроблено експериментальну програму спецкурсу «Аквафітнес», що розрахована на один курс навчання, відповідно до якої проводиться вивчення студентами основ теорії і методики викладання аквафітнесу для різних груп населення. Експеримент проводиться на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського та Вінницького соціально-економічного інституту Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».

Соціальний контекст діяльності у процесі навчання спецкурсу «Аквафітнес» створюється нами через включення студентів у ситуацію соціальної взаємодії з вихованцями в якості суб'єкта соціально значущої педагогічної діяльності – тренера-викладача з аквафітнесу.

Предметний контекст створюється через організацію процесу навчання у формі вирішення студентом системи професійно орієнтованих навчальних завдань, що моделюють окремі сторони майбутньої діяльності. Студент отримує можливість діяти у ролі тренера: самостійно формулювати мету і завдання педагогічного процесу, визначати його зміст, розробляти і реалізовувати відповідні технології.

Навчання предметному і соціальному контексті майбутньої діяльності призводить до того, що знання, уміння та навички з предмету «Аквафітнес», на який спрямована активність студента, перетворюються у засоби вирішення педагогічних завдань, а студент з суб'єкта навчання перетворюється на суб'єкт професійної діяльності. Останнє сприяє не

тільки оволодінню студентами здатністю застосовувати знання, уміння та навички у практичній діяльності, а й розвитку інших сторін професійної компетентності: посилення інтересу, розвитку професійно важливих якостей.

У запропонованій нами програмі вивчення спецкурсу «Аквафітнес» головний акцент зроблений саме на практичну частину засвоєння навчального матеріалу. Реалізація більшості творчих педагогічних завдань здійснюється у процесі навчальної практики.

Метою вивчення спецкурсу виступає вдосконалення професійної і фізичної підготовки студентів на основі аквафітнесу.

Кінцевою метою та завданням спецкурсу є:

- ознайомлення з технологією роботи тренера-викладача з аквафітнесу;
- формування комплексу знань, умінь і навичок, необхідних у професійній діяльності;
- формування вмінь і навичок науково-методичної діяльності тренера-викладача;
- забезпечення достатнього рівня фізичної та технічної підготовленості майбутнього тренера-викладача;
- удосконалення професійних умінь тренера-викладача з аквафітнесу шляхом саморозвитку.

В залежності від ступеня фізичної підготовленості студентів, використовуються різні способи проведення занять, різні варіанти їх моделювання; застосовуються несподівані поєднання засвоєних раніше знань та умінь – плавання, гімнастики, елементів з хореографії, фітнесу, силових вправ тощо.

В основну частину практичних занять долучено нові елементи, включення яких до комплексів вправ посилює їх складність, оригінальність, підкреслює їх індивідуальність. Значна увага приділяється формуванню професійних умінь і навичок: раціональній послідовності виконання вправ, використанню прийомів поступового підвищення м'язового навантаження, способів управління увагою, прийомів оцінки поведінки. Майбутні тренери-викладачі з аквафітнесу набувають навичок організації та управління руховою діяльністю тих, хто займається (подають і демонструють вправи, проводять окремо розминку, основну та заключну частини заняття та комплекси тренувань в цілому, проводять самотренування на суші та у воді з метою вдосконалення власних рухових та координаційних якостей і т.д.).

Однією з умов ефективності формування професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів з аквафітнесу, на нашу думку, є також організація самостійної роботи студентів (СРС), спрямованої на педагогічне і фізичне самовдосконалення. У запропонованій програмі СРС передбачено 50 % загального часу вивчення матеріалу, більша частина з якого розрахована на опанування ними практичних умінь та навичок.

У процесі самостійної роботи студенти:

- розробляють свої варіанти вирішення сформульованої викладачем проблемної педагогічної ситуації;
- складають власні комплекси вправ для групового та індивідуального занять;
- складають план проведення майстер-класів з аквафітнесу;
- проводять з групою з 5-6 чоловік комплекс загальнооздоровчих вправ;
- за бажанням організують і проводять показові виступи з метою популяризації аквафітнесу;
- ведуть власно розроблені форми щоденника самоконтролю, який включає оцінку морфо-функціональних і суб'єктивних показників, психолого-педагогічних здібностей; рекомендації для їх корекції.

Отже, самостійна робота студентів направлена здебільше на опанування ними практичних знань та умінь і, як наслідок, розвинення інтересу, поліпшення фізичних даних та технічних навичок.

Під час виконання завдань, спрямованих на формування професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів з аквафітнесу, використовуються різні прийоми активізації

студентів: контроль, педагогічний аналіз, заохочення і покарання, диференційований підхід. У процесі проведення навчальної практики виконання завдань коментується одночасно з діями студента, рекомендується спеціальна методична література, відеоматеріали, вивчення яких допомагає у виправленні зроблених помилок.

Підсумовуючи проміжні результати нашого педагогічного експерименту, нами зроблені наступні **висновки**: засвоєння студентами навчальної програми спецкурсу «Аквафітнес», з урахуванням пріоритету у ній практичних занять, забезпечує істотне підвищення якості знань і умінь, стійкого і глибокого інтересу до обраної професії, підвищення рівня фізичної та технічної підготовленості в області аквафітнесу, розвитку необхідних якостей педагога, що є запорукою ефективності формування їх професійної компетентності.

При цьому заняття аквафітнесом сприяють посиленню інтересу до професії тренера, розширює і поглиблює знання студентів про зміст аквафітнесу як виду фізично-оздоровчої діяльності. Студенти опановують способи виконання базових вправ, підвищують рівень загальної та спеціальної фізичної підготовленості. Під час занять вони знайомляться зі змістом професійної діяльності тренера-викладача з аквафітнесу, з засобами, методами і формами організації фізично-оздоровчої діяльності, методикою проведення занять, особливостями їх організації.

З іншого боку, педагогічне вдосконалення сприяє професійному усвідомленому відношенню до занять аквафітнесом. Пізнаючи секрети професії тренера, студенти стають рівноправними з наставником учасниками розробки планів навчально-тренувальної діяльності та їх практичної реалізації.

Література:

1. Анохин И. А. Влияние различных сочетаний упражнений на физическое развитие и функциональную подготовленность студенток // Актуальные проблемы фк. Т. IV, ч. 2: Проблемы физкультурного образования и физического воспитания учащейся молодежи: Материалы регион. науч.-практ. конф.: – Ростов н/Д, 1995.
2. Артемов А.Б. К вопросу о дальнейшем совершенствовании физического воспитания студентов // 2-я Всесоюзная науч.-практ. конф.: Физическое воспитание и спорт в вузах МПС. - Харьков, 1991.
3. Козубей П.С., Божук Н.М., Усачов Ю.О. Програмування фізкультурно-оздоровчих занять аквафітнесом з урахуванням пріоритетних мотивів та інтересів студентської молоді / П.С.Козубей, Н.М.Божук, Ю.О.Усачов. // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 24-25 квітня 2008 р. – Суми, 2008. – С. 55 – 58.
4. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір./ Затверджено наказом МОН України № 998 від 31.12.2004
5. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті болонського процесу (документи і матеріали 2003 – 2004 рр.) / За редакцією В.Г. Кременя. Авторський колектив: М.Ф. Степко, Я. Я. Болубаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко – Тернопіль: вид-во ТДПУ імені В. Гнатюка, 2004.– 147 с.
6. Петрова Г. М., Гиря Н. А. Улучшение процесса ФВ студентов средствами ритмической гимнастики // Актуальные проблемы физической культуры та спорта в современных социально-экономических та экологических условиях: Материалы між нар. наук. конф. - Запоріжжя, 2000.
7. Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців./ Затверджено наказом МОН України № 48 від 23.01.2004.

У статті обґрунтовано доцільність пріоритету практичних занять під час вивчення фахових дисциплін у студентів ВНЗ для підвищення ефективності формування їх професійної компетентності на прикладі аквафітнесу.

Ключові слова: професійна компетентність, практичні заняття, тренер-викладач з аквафітнесу, студенти, педагог, знання й уміння.

В статті обґрунтована цілесобразність пріоритета практичних занять в ході изучення спеціальних дисциплін у студентів вузів для підвищення ефективності формування їх професійної компетентності на прикладі аквафітнесу.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, практические занятия, тренер-преподаватель по аквафитнесу, студенты, педагог, знания и умения.

The article substantiates the practical training expediency of university students' special course studies with the purpose of their professional competence efficiency increase by example of aqua-fitness.

Keywords: *professional competence, practical training, aqua-fitness instructor, students, educator, knowledge and skills.*